

دانشور

پژوهشی

بررسی آثار و عوارض فنتانیل و سوففنتانیل اینتراتکال در زایمان بی درد

نویسنده مسئول: دکتر پروین دلاور^۱، دکتر سکینه قدیانی^۲، دکتر طبیه سید صالحی^۳، دکتر محمد غلامی فشارکی^۴

۱. متخصص بیهوشی دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله تهران، ایران
۲. متخصص بیهوشی دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله تهران، ایران
۳. متخصص بیهوشی دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله تهران، ایران
۴. دانشجوی دکتری، آمار زیستی

E-mail: dr.pdelavar@gmail.com

*نویسنده مسئول: پروین دلاور

چکیده

مقدمه و هدف: یکی از دلایل شایع در سزارین انتخابی، ترس مادر از درد زایمان است؛ ازین‌رو برای کاهش آمار سزارین به زایمان بی درد توجهی ویژه‌شده است. هدف از این مطالعه، مقایسه آثار و عوارض دو داروی فنتانیل و سوففنتانیل به روش اسپاینال برای بی‌دردی زایمان است.

مواد و روش‌ها: این مطالعه به صورت کارآزمایی بالینی دوسویه کور، روی ۶۴ خانم باردار ۱۹ تا ۳۴ ساله، زایمان اول تا سوم، با ریسک بیهوشی (ASA) کلاس ۱ و ۲ که منع قطعی برای زایمان طبیعی نداشتند انجام شده و دو مخدیر فنتانیل و سوففنتانیل همراه با بوپیواکائین و اپی‌نفرین در فضای ساب دورال تزریق شده و عوارض مادری و جنینی و طول مدت بی‌دردی در دو گروه مورد مقایسه قرار گرفتند. در این تحقیق از روش‌های آمار تووصیفی (میانگین، انحراف معیار، درصد) و استنباطی (آنالیز کواریانس، رگرسیون لجستیک و رگرسیون ترتیبی) و برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه شانزده استفاده شد.

دوماهنامه علمی—پژوهشی
دانشگاه شاهد
سال هیجدهم—شماره ۹۶
شهریور ۱۳۹۰

نتایج: دو دارو از نظر عوارض جانبی و طول مدت بی‌دردی ($pvalue = 0.33$) (با یکدیگر تفاوتی معنی دار نشان ندادند. تنها در باره سداداسیون متوسط ($pvalue = 0.046$) و مدت زمان مرحله دوم زایمان ($pvalue = 0.03$) تفاوتی معنی دار بود که با توجه به جامعه آماری، این نتیجه از نظر بالینی بی‌ارزش بود. از نظر ایجاد ایکتر نوزادی نیز دو گروه مشابه بودند ($pvalue = 1$). آمار کلی سرد و کمردرد ۲۵ درصد و ۳ درصد بود.

دریافت: ۱۳۹۰/۳/۱۱
آخرین اصلاح‌ها: ۱۳۹۰/۶/۳
پذیرش: ۱۳۹۰/۷/۴

نتیجه‌گیری: دو دارو از نظر آثار و عوارض جانبی، عملکردی مشابه داشتند؛ بنابراین هریک از آنها را می‌توان با توجه به شرایط دسترسی به دارو دیگری جایگزین کرد؛ درنهایت، روش اسپاینال بهنهایی به دلیل طول مدت بی‌دردی مناسب و عوارض کم می‌تواند در زایمان بی‌درد استفاده شود.

واژگان کلیدی: فنتانیل، سوففنتانیل، اینتراتکال، زایمان بی‌درد

مقدمه

بی دردی و آثار جانبی فنتانیل و سوففنتانیل در روش اپیدورال (۹)، تأثیر افزودن دوز کم مورفين ایتراتکال بر مدت زمان بی دردی (۱۰).

در حال حاضر در کشور ما، شایع‌ترین روش بی-دردی زایمان تزریق مخدر وریدی یا اعضلانی است؛ اما با افزایش سطح اطلاعات عمومی و افزایش امکانات در مراکز درمانی، روش‌های رژیونال اپیدورال، اسپاینال و اسپاینال-اپیدورال ترکیبی مورد توجه قرار گرفته‌اند. با توجه به ترس عمومی از عوارض روش‌های رژیونال باید از داروها و روش‌هایی با کمترین عوارض استفاده شود. عوارض مادری این روش‌ها به دو دسته زودرس و دیررس تقسیم می‌شوند؛ عوارض زودرس، «هیپوتانسیون، سوراخ‌شدن دورا به صورت تصادفی در اپیدورال، تهوع، استفراغ، لرز، خارش، بلوك حرکتی، بلوك کامل اسپاینال و دپرسیون تنفسی» را دربرمی‌گیرد. عوارض دیررس، «سردرد، کمردرد، احتباس ادراری، عوارض نوروولوژیک، هماتوم اسپاینال، هماتوم اپیدورال و عفونت سیستم عصبی مرکزی» را شامل می‌شود. عوارض جنبی، «افت FHR، عدم پیشرفت مراحل زایمانی، استفاده از وسائل برای زایمان و افزایش احتمال سزارین را دربرمی‌گیرد؛ ازین‌رو با توجه به اهمیت موضوع در این تحقیق بر آن شدیم تا دو مخدر فنتانیل و سوففنتانیل ایتراتکال را از نظر ایجاد عوارض شایع مادری-جنبی و نوزادی و شروع و طول مدت زمان بی دردی با هم مقایسه کرده، درنهایت به راهکاری مناسب با هدف انتخاب یکی از این دو دارو برای بیهوشی منطقه‌ای در زایمان بی درد دست یابیم.

درد زایمان از موارد بسیار طاقت‌فرسایی است که یک زن در طول مدت زندگی خود آن را تجربه‌می‌کند (۱)، بر اساس مطالعات صورت گرفته امروزه بیشتر زنان، خواهان شکلی از بی دردی به هنگام زایمان هستند (۲)؛ ازین‌رو با پیشرفت علم و فناوری در زمینه اداره و کنترل درد سعی شده که درباره مطالعه راه‌های مقابله با انواع دردهای حاد و مزمن با کمترین عوارض جانبی اقدام‌هایی صورت گیرد؛ در ایران نیز طی یک دهه اخیر برای راه‌اندازی زایمان بی درد در مراکز مختلف درمانی (از طریق صدور بخشنامه‌های وزارت بهداشت و درمان به مراکز درمانی) تلاش‌هایی انجام شده است. از آنجایی که ترس از زایمان یکی از مهم‌ترین علل برگزیدن سزارین انتخابی است (۳)، می‌توان با ازین‌بردن این ترس به نحوی بسزا از میزان سزارین انتخابی کاست (۴). یکی از روش‌های کاهش درد مادران، استفاده از زایمان بی-درد به روش بی‌حسی منطقه‌ای است؛ این روش در سایر کشورها از حداقل چهار دهه قبل انجام گرفته و مطالعاتی متعدد درباره استفاده از روش‌های اپیدورال و اسپاینال-اپیدورال ترکیبی^۱ (CSE) با داروهای مختلف انجام شده است، ولی بیشتر تحقیقات جدید راجع به روش CSE است. از جمله مطالعات انجام شده می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: بررسی تأثیر بی دردی سوففنتانیل ایتراتکال (۵)، بررسی هیپرآکتیویتی رحم و تغییرات FHR در استفاده از فنتانیل ایتراتکال (۶)، مقایسه زمان شروع و طول مدت بی دردی و اختلال حرکتی بوپیواکایین و لوبوپیواکایین ایتراتکال (۷)، بررسی تأثیر اپی نفرین در طول مدت بی دردی ایتراتکال (۸)، مقایسه طول مدت

جدول شماره ۱. عوامل زمینه‌ای دو گروه بیهوش شده با فنتانیل (F) و سوفنتانیل (S)

دیلاتاسیون سرویکس (سانتی‌متر)	سن جنین (هفته)	پاریتی			ASA	وزن	قد	سن (سال)	
		۳	۲	۱					
۶/۱۷	۳۸/۵۸	۲۷/۶	۴۴/۸	۲۷/۶	۳/۴	۷۴/۹۳	۱۶۰/۲	۲۶/۵۱	F
۶/۳۱	۳۸/۷۷	۱۴/۳	۲۵/۷	۶۰	۱۱/۴	۷۴/۷۷	۱۶۱/۰۸	۲۴/۲	S
۱/۱۰	۱/۴۸	۸	۱۳	۸	۱	۳۵/۱۰	۵/۵۴	۴/۳۲	F
۱/۲۸	۱/۱۴	۵	۹	۲۱	۴	۱۲/۰۹	۶/۱۴	۴/۱۸	S
۰/۶۳۶	۰/۵۷۳	۰/۰۳۴			۰/۳۶۶	۰/۹۵۷	۰/۵۵۴	۰/۰۳۴	p-value

* نسبت کسانی که بدون ریسک بیهوشی بودند

جدول شماره ۲. عوارض جانبی در دو گروه بیهوش شده با فنتانیل (F) و سوفنتانیل (S)

FHR	آبکاری	تنفس	ویژگی	گردد	تنفس	آبکاری	تنفس	ز	استخوان	لکچه	AFT	BP	
۵	۱۱	۱۰	۰	۰	۵	صفرا	صفرا	۳	۴	۳	۹	F	تعداد
۹	۱۰	۱۱	۲	۲	۱۱	۱	صفرا	۴	۳	۱	۱۰	S	
۱۷	۳۸	۳۴	۰	۰	۱۷	صفرا	صفرا	۱۰	۱۴	۱۰	۳۱	F	درصد
۲۶	۲۸	۳۱	۰/۰۶	۰/۰۶	۳۱	۳	صفرا	۱۱	۸	۳	۲۸	S	
۰/۵۴۷	۱	۰/۴۹۷	۰/۴۹۷	۰/۲۱	۰/۳۳	۰/۹۹	+	۰/۹۷	۰/۵۵	۰/۹۷	۰/۷۷	p-value+	

+: مقدار p-value با استفاده از کترل دو متغیر مخدوشگر سن و پاریتی گزارش شده است

* به دلیل نبود مورد، p-value قابل محاسبه نبود

مواد و روش‌ها

این طرح در کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله در صورت درخواست مادر برای انجام زایمان بی‌درد، و پس از اخذ رضایت کتبی از وی و همسرش در فاز اتفاق زایمان اول زایمان در دیلاتاسیون بیش از ۵cm به مانیتور FHR با ۵۰۰cc سرم رینگر هیدراته شد؛ سپس در پوزیشن نشسته با سوزن شماره ۲۶-۲۵ در فضای L3-L4 یا L4-L5 در شرایط استریل، با استفاده از جدول اعداد تصادفی (۱۱) و بدون اطلاع تکنسین و متخصص

این مطالعه به صورت کارآزمایی بالینی دو سو کور در سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۸ و با استفاده از نمونه‌گیری آسان در بیمارستان فوق تخصصی نجمیه انجام گرفته است. نمونه‌های این مطالعه، مشکل بود از ۶۴ مادر ۱۹ تا ۳۴ سال، زایمان اول تا سوم، دارای جنین یک‌قولی سفالیک که منع قطعی برای زایمان طبیعی نداشته، در طبقه‌بندی انجمن بیهوشی آمریکا (ASA) در کلاس یک و دو قرار داشتند (شرایط ورود به مطالعه). پس از بررسی و تأیید

BP اولیه یا بیشتر از 100 mmHg ، بلوک حرکتی نمره حاصل از Bromage Score سداسیون با تقسیم‌بندی خفیف (بیداری با لمس و صحبت معمولی)، متوسط (بیداری با صدای بلند و تکان دادن) و شدید (بیداری با تحریک دردناک)، خارش با تعریف خفیف (حداقل علایم)، متوسط (مزاحم بدون نیاز به درمان)، شدید (نیازمند به درمان)، دپرسیون تنفسی (تعداد تنفس کمتر از ۱۰ در دقیقه)، افت FHR (کمتر از ۱۰۰ در دقیقه که پایدار باشد)، بوده است؛ میزان بی‌دردی نیز با مقیاس عددی درد با نمره‌بندی ۰ تا ۱۰ اندازه‌گیری شد. در این تحقیق از روش‌های آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، درصد) و استباطی (آنالیز کواریانس، رگرسیون لجستیک و رگرسیون ترتیبی) و برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه شانزدهم استفاده شد.

بیهوشی، تزریق اینتراتکال یکی از دو ترکیب زیر صورت گرفت:

۱. ۰/۲cc اپی نفرین + ۲/۵mg بوپیواکاین (۰/۵cc) از محلول (۰/۰۵%) + ۳۵µg فنتانیل (۰/۷cc) گروه F؛
۲. ۰/۲cc اپی نفرین + ۲/۵mg بوپیواکاین (۰/۵cc) از محلول (۰/۰۵%) + ۳/۵µg سوففنتانیل (۰/۷cc) گروه S.

اطلاعات دموگرافیک (سن، قد، وزن، سن جنین، تعداد زایمان، ASA)، دیلاتاسیون سرویکس که متغیرهای مخدوشگر بودند و هیپوتانسیون، بلوک حرکتی، سداسیون، خارش، تهوع، استفراغ، لرز، دپرسیون تنفسی، افت FHR، استفاده از وکیوم، سزارین اجباری، احتباس ادراری، سردرد، کمردرد و ایکتر نوزادی که عوارض جانبی محسوب می‌شدند و همچنین زمان شروع بی‌دردی، طول مدت بی‌دردی، آپگار دقیقه اول و پنجم نوزاد جمع‌آوری شدند.

منظور از هیپوتانسیون افت BP به بیشتر از ۲۰ درصد

جدول شماره ۳. عوارض جانبی (خارش، بلوک حرکتی و سداسیون) در دو گروه فنتانیل (F) و سوففنتانیل (S)

سداسیون			بلوک حرکتی					خارش				
متوسط	خفیف	ندارد	سه	دو	یک	صفرا	شدید	متوسط	خفیف			
صفرا	۹	۱۹	۱	۳	۱۲	۱۳	۴	۱۳	۱۲	F	تعداد	
۱	۳	۳۱	۲	۶	۱۲	۱۵	۴	۸	۲۳	S		
صفرا	۳۲/۱	۶۷/۹	۳/۴	۱۰/۳	۴۱/۴	۴۴/۸	۱۳/۸	۴۴/۸	۴۱/۴	F	درصد	
۲/۹	۸/۶	۸۸/۶	۵/۷	۱۷/۱	۳۴/۳	۴۲/۹	۱۱/۴	۲۲/۹	۶۵/۷	S		
۰/۰۴۶			۰/۸۲					۰/۰۸۷			p-value	

گرفتند. پیش از بررسی عوارض جانبی، ابتدا دو گروه از نظر متغیرهای مخدوشگر (متغیرهای قد، وزن، سن جنین و دیلاتاسیون سرویکس، سن و پاریتی) بررسی -

نتایج
پس از تخصیص تصادفی، ۲۹ مادر در گروه فنتانیل (F) و ۳۵ مادر در گروه سوففنتانیل (S) قرار -

روش‌های پیشرفته آماری، مانند آنالیز کواریانس (متغیر پاسخ پیوسته)، رگرسیون لجستیک (متغیر پاسخ گستته دو حالتی) و همچنین رگرسیون ترتیبی (متغیر گستته چندحالتی) به بررسی عوارض جانبی این دو دارو پرداختیم (جدول‌های شماره ۲ تا ۴).

شدند. حاصل این نتایج در جدول شماره ۱، نمایش داده شده است؛ همان‌گونه که این جدول نشان‌می‌دهد، دو گروه در میان همه متغیرهای ذکر شده به‌غیراز سن ($P=0.034$) و پاریتی ($P=0.034$) با یکدیگر یکسان هستند، چون تنها اثر سن و پاریتی در دو گروه با یکدیگر متفاوت شد، در بررسی نهایی با استفاده از

جدول شماره ۴. عوارض جانبی (شروع بی‌دردی، مدت زمان بی‌دردی، مدت زمان مرحله دوم، آپگار دقیقه اول و آپگار دقیقه پنجم) در دو گروه فنتانیل (F) و سوفتانیل (S)

آپگار دقیقه ۵	آپگار دقیقه ۱	زمان مرحله دوم (دقیقه)	مدت زمان بی- دردی (دقیقه)	شروع بی‌دردی (دقیقه)	گروه	میانگین
۹/۸۳	۸/۷۶	۲۴/۵۱	۲۳۸/۲	۴/۳۱	گروه S	انحراف- معیار
۹/۹۱	۸/۸۰	۴۵/۱۸	۲۱۰/۹	۵		
۰/۶۰	۰/۹۵	۲۷/۰۵	۱۳۵/۱	۲/۷۷	گروه F	انحراف- معیار
۰/۳۷	۰/۱۳	۴۲/۷۳	۱۱۶/۹	۲/۸۴		
۰/۴۸۴	۰/۸۴۷	۰/۰۳	۰/۳۳۲	۰/۳۹۰		p-value

دارویی است، متداول شده است (۴). یکی از مسائل مهم در روش بالا استفاده از ترکیب‌هایی است که در عین اثرگذاری مناسب، دارای عوارض جانبی کمتری باشند؛ با توجه به ضرورت این موضوع، در این مطالعه به بررسی آثار و عوارض فنتانیل و سوفتانیل ایتراتکال در روش اسپاینال، برای کاهش درد زایمان پرداختیم.

در این بررسی، زمان شروع بی‌دردی، مدت زمان بی-دردی، مدت زمان مرحله دوم زایمان، عوارض مادری (افت فشار خون، تهوع، استفراغ، لرز، خارش و ...)، عوارض نوزادی (افت FHR، ایکتر نوزادی)، استفاده از وسیله در زایمان (وکیوم) و آپگار دقیقه اول و پنجم در دو گروه، بررسی و مقایسه شد که از میان متغیرهای یاد-

های گونه که در جدول‌های شماره ۲ تا ۴ نمایش داده شده است، تنها متغیرهای سدادسیون و مدت زمان مرحله دوم در میان دو گروه بیهوشی تفاوتی معنی‌دار نشان دادند که با توجه به حجم نمونه از نظر بالینی بی‌ارزش بودند.

بحث و نتیجه‌گیری

یکی از دلایل شایع در سزارین انتخابی، ترس مادر از درد زایمان است (۱ تا ۳). از این‌رو، امروزه به استفاده از روش‌های مختلف کاهش درد زایمان اعم از دارویی و غیردارویی توجهی ویژه شده است که از این میان، روش‌های رژیونال که زیرمجموعه‌ای از روش‌های

نکرد (۹).

واندولد و همکاران نیز سه گروه اپیدورال، CSE با بوپیواکایین و سوففنتانیل و CSE با سوففنتانیل به تنهایی، را مقایسه کردند که در مطالعه آنها شروع بی دردی در گروه دوم و سوم، سریع‌تر و همچنین دوز بوپیواکایین در اپیدورال و بلوک موتور کمتر و وضعیت حرکتی مناسب‌تر و خارش بیشتر در گروه سوم مشاهده شد (۱۳).

البته با توجه به مطالب ذکر شده و با کاربرد شایع روش CSE در دیگر کشورها، این روش در کشور ما به دلیل قیمت بالای سوزن مخصوص و نیز نیاز به تجربه کافی متخصص بیهوشی چندان رواج ندارد؛ این در حالی است که روش اسپاینال به دلیل روش آسان‌تر، نیاز کمتر به همکاری بیمار، بی دردی سریع با کیفیت بالا، استفاده از دوز کم دارو، احتمال جذب سیستمیک کم و اثر بر جنین، جایگزینی مناسب نسبت به روش CSE است؛ تنها مشکل این روش، محدودیت در مدت زمان بی دردی است که با استفاده از ترکیب‌های مختلف دارویی می‌توان آن را تا حدودی برطرف کرد. در این مطالعه مدت بی دردی در دو گروه ۲۳۸ و ۲۱۰ دقیقه بود و هیچ‌یک از بیماران در هنگام زایمان به داروی اضافی وریدی برای بی دردی نیاز پیدا نکردند. نتایج نشان-می‌دهند که استفاده از دو مخدر فنتانیل و سوففنتانیل در مقایسه با یکدیگر صرف نظر از شرایط دسترسی، قیمت و سایر عوامل، دارای عملکرد مشابه‌اند؛ بنابراین در موارد لازم می‌توانند جایگزین یکدیگر شوند؛ همچنین بدون درنظر گرفتن نوع مخدر با بررسی آثار و عوارض کلی می‌توان نتیجه گرفت که روش اسپاینال، روشی مناسب برای بی دردی زایمان است. در پایان از نقاط قوت این

شده، تنها در متغیرهای سدادسیون و مدت زمان مرحله دوم زایمان، میان دو گروه تفاوتی معنی دار مشاهده شد که با توجه به تفاوت کم اندازه اثر و همچنین حجم نمونه کم، این تفاوت از نظر بالینی بی‌ارزش بود. این نتایج مشابه با نتایج برخی مطالعات، مانند پالمار^۱ (۱۲)، داتا و کومان^۲ (۶)، رولف سنگ^۳ (۹) و واندولد^۴ و همکاران (۱۳) بود.

پالمار، تغییرات FHR را بعد از تزریق فنتانیل ایتراتکال در روش CSE بررسی کرد. مطالعه وی به صورت گذشته‌نگر روی ۲۰۰ مادر انجام شد؛ گروه شاهد فقط بی دردی اپیدورال دریافت کردند؛ انسیدانس تغییرات FHR در گروه اول ۶ درصد و در گروه دوم ۱۲ درصد بود که البته این تفاوت از لحاظ آماری معنی دار نشد، آپگار دقیقه اول و پنج‌نم نوزادان تفاوت نداشت و انسیدانس سزارین افزایش نشان نمی‌داد (۱۲).

داتا و کومان در مطالعه خود، سه گروه را بررسی کردند که در گروه اول از سوففنتانیل، در گروه دوم از بوپیواکایین ۲۵٪ درصد، و در گروه سوم از ترکیب دو دارو به صورت ایتراتکال استفاده کردند. عوارض بلوک حرکتی، سدادسیون یا افت FHR در سه گروه مشاهده نشد، اما طول مدت بی دردی در گروه سوم به‌وضوح بیشتر از دو گروه دیگر بود (۶).

رولف سنگ، فنتانیل و سوففنتانیل را در روش اپیدورال با هم مقایسه کرد که درباره طول مدت بی دردی و عوارض (خارش، احتیاط ادراری، تهوع، سردرد و ...) اختلافی معنی دار میان دو گروه مشاهده شد، اما طول مدت بی دردی در گروه سوم به‌وضوح

1. Palmar
2. Datta, Comann
3. Rolfseng
4. Van de veld

مطالعه می‌توان به روش انجام این مطالعه (کارآزمایی بالینی)، استفاده از روش‌های پیشرفته آماری (آنالیز کواریانس، رگرسیون لجستیک و رگرسیون ترتیبی برای کنترل عوامل مخدوشگر) و همچنین محدودبودن تعداد مطالعات درباره این روش اشاره کرد.

اورژانسی بودن زایمان و غیرقابل کنترل بودن آن، عدم پذیرش بیمار به دلیل ترس از روش‌های رژیونال، عدم تمایل متخصصان زنان در انتخاب کردن بیمار برای بی‌دردی و یکسان بودن هزینه سزارین و زایمان برای بیماران با بیمه نیروهای مسلح که اعظم مراجعه‌کنندگان به بیمارستان نجمیه را تشکیل می‌دهد از مهم‌ترین دلایل کمبود حجم نمونه در این مطالعه است؛ از محدودیت‌های دیگر این تحقیق می‌توان به انجام این مطالعه فقط در یک مرکز درمانی اشاره کرد؛ از این‌رو، انجام این مطالعه در بیش از یک مرکز درمانی را می‌توان برای افزایش روایی خارجی^۱ این مطالعه پیشنهاد کرد. به‌منظور پیشنهاد پایانی، اطلاع‌رسانی به مردم، پوشش‌دهی مناسب بیمه‌های درمانی، حمایت قانونی از متخصصان زنان و زایمان و بیهوشی در موارد خاص و انجام مطالعات بیشتر با مخدراها و داروهای بی‌حسی موضعی جدید از جمله اقدام‌هایی است که با توجه بیشتر مسئولان امور درمانی می‌تواند افزایش تمایل مادران به زایمان طبیعی و جلوگیری از شیوع بی‌رویه عمل سزارین را در جامعه سبب شود.

منابع

- 1-Leifer G. Maternity nursing: an introductory text. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2005.
- 2- Cunningham G., Williams J., Kenneth J. L., Bloom J. C. , Hoose E. , Gilstrap Larry H. , Wenstrom C. Williams obstetrics 2005 .translated by GhaziJahani B., Aghsa M. M., Asheghan H. ThirdEdition Tehran: Golban publication 2005.
- 3- Soltani H. A., Shahrnaz A., Monajemi Z., Jafarzadeh L . Intravenous Fentanyl infusion as an analgesic agent for labor pain[Persian]. Research in Medical Sciences journal -Isfahan University of MedicalSciences.2001;6(2) :119-122
- 4-Margaret M. Translation of new approach to labor pain. Translated by Davdabady M. F. , Vakilian K., Seyyed zade Aghdam N., Arak University Press, 2002
- 5-Norris MC, Arkoush VA, Spinal opioid analgesia for labor, IntAnesthesiolClin 1994;32:69-81
- 6-Clark VT, Smiley RM, Finster M. Uterine hyperactivity after intrathecal injection of fentanyl for analgesia during labor: a cause of fetal bradycardia? [letter]. Anesthesiology 1994;81:1083.
- 7-Marcel p. vercauteren, MD, PhD, et al, Levobupivacaine combined with sufentanil and epinephrine for intrathecal labor analgesia, AnesthAnalg 2001;93:996–1000.
- 8-Farahzadi R., Khorasani Sh., Ghadiani S., Dabbagh A., Rambod M., Evaluation of effects of Epinephrine plus to analgesic effects of Bupivacaine and Sufentanil in labor analgesia[Persian], Iranian society of anesthesiology and critical care 2004,25(47):65-71
- 9-O.K. Rolfseng, E. Skogvoll, P.C. Borchgrevink Epidural bupivacaine with sufentanil or fentanyl during labor. Europ J.2002,19:812-818
- 10-Phillip E. Hess, MD, et al, Small dose bupivacaine-fentanyl spinal analgesia combined with morphine for labor, AnesthAnalg 2003;97:247–52.
- 11-Pocock SJ (2004), Clinical Trials: A Practical Approach, John Wiley & Sons, ISBN 0-471-90155-5
- 12-GraigM. palmar, MD, James E. Maciolla, etal, The incidence of fetal heart rate changes after intrathecal fentanyl labor analgesia, AnesthAnalg 1999;88:577-81
- 13-M. Van de veld, MD, PhD, A. Teunkens, et al, Intrathecal sufentanil and fetal heart rate abnormalities, AnesthAnalg 2004;98:1153–9.

**Daneshvar
Medicine**

*Scientific-Research
Journal of Shahed
University
Seventeenth Year,
No.94
August, September
2011*

Evaluation of the effects and side effects of intrathecal fentanyl and sufentanil in painless labor

Parvin Delavar¹, Sakineh Ghadyani¹, Tayyebeh Seyyed Salehi¹, Mohammad Gholami Fesharaki²

1. Najmeh Hospital, Baghyatallah University of Medical Sciences , Tehran, Iran.

2. Biostatistics Department, Faculty of Medical Sciences, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran.

E-mail: dr.pdelavar@gmail.com

Abstract

Background and Objective: The incidence of CS has been increasing and one of the most important reasons is the request of healthy mothers due to their fear of labor pain. Regional analgesia as a popular technique is provided for labor pain relief. The aim of our study was comparison of two drugs used in spinal anesthesia: fentanyl and sufentanil. We assessed advantages and disadvantages of each.

Materials and methods: In a randomized double blind clinical trial, 64 parturient women in vaginal delivery room randomized to receive fentanyl or sufentanil with bupivacaine and epinephrine intrathecally. All participants were 19-34 years old, gravid 1 to 3, full term (37 weeks), ASA physical status 1 or 2 with no absolute contraindication for vaginal delivery. We studied fetal and maternal complications and duration of pain relief. The SPSS software (version 16) was used for data analysis.

Results: There was no statistical significant difference between side effects and duration of pain relief (p value = 0.33), except for moderate sedation (p value = 0.046) and duration of second stage of labor (p value = 0.03) that have not clinical significance. Neonatal icter was the same (p value = 1) and headache and backache were seen in 25% and 3% of cases respectively.

Conclusion: Both drugs had the same effects and side effects, then, we can use each one which is available instead of another one. In addition, spinal analgesia with fentanyl and sufentanil for painless labor are safe with enough duration of pain relief.

Key words: Fentanyl, Sufentanil, Painless labor, Intrathecal

Received: 31/6/2011

Last revised: 24/8/2011

Accepted: 25/9/2011